

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/38/2018
Identifikačné číslo spisu:	6711201817
Dátum vydania rozhodnutia:	18.10.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Ján Šikuta
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:6711201817.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne N., bývajúcej vo N. zastúpenej JUDr. Ľubomírom Ivanom, advokátom so sídlom vo Zvolene, Námestie SNP 41, proti žalovaným 1/ U., bývajúcej vo N., 2/ Mesto Zvolen, so sídlom vo Zvolene, Námestie slobody 22, IČO: 00 320 439, o určenie neplatnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 12 C 24/2011, o dovolaní žalovaného 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 13. júna 2017, sp. zn. 14 Co 843/2015, takto

rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a.

II. Žalobkyňa má právo na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 20. augusta 2015, č. k. 12 C 24/2011-231 určil, že Zmluva o prevode vlastníctva bytu uzatvorená medzi žalovaným 2/ ako predávajúcim a žalovanou 1/ ako kupujúcou, zo dňa 22. októbra 2003, ktorej vklad bol povolený pod č. V 3138/2003 dňa 3. decembra 2003 s právnymi účinkami vkladu od 5. novembra 2003, je neplatná. Súd prvej inštancie nemal za preukázané, že by nájomná zmluva, ktorá bola uzatvorená medzi žalobkyňou a žalovaným 2/ zanikla zákonom dovoľeným spôsobom. Ak teda táto platným spôsobom nezanikla, potom nemohla platne vzniknúť nájomná zmluva medzi žalovanou 1/ a žalovaným 2/ a následne nemohla byť platne uzavretá ani kúpna zmluva, ktorou žalovaný 2/ predal byt žalovanej 1/. Vzhľadom na okolnosti danej veci mal súd prvej inštancie za to, že na strane žalobkyne bol daný naliehavý právny záujem na určení neplatnosti daného právneho úkonu. Pokiaľ ide o trovy konania, súd rozhodol tak, že o týchto rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

2. Na odvolanie žalovaných 1/, 2/ Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) v poradí druhým rozsudkom z 13. júna 2017, sp. zn. 14 Co 843/2015 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Dospel k názoru, že súd prvej inštancie správne zistil skutočný stav a vec aj správne právne posúdil. Pokiaľ ide o námietku odvolateľov ohľadne nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobkyne na určení, aj odvolací súd mal za to, že v danom prípade na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy tento daný bol. Žalobkyňa za daných

okolností nemala inú možnosť, ako takúto žalobu podať už aj vzhľadom na to, že zmena jej žaloby, ktorou sa snažila v rámci konania dosiahnuť komplexné vyriešenie predmetu sporu nebola pripustená. Vzhľadom na skutkové okolnosti danej veci bol názoru, že nájomný vzťah, ktorý bol uzatvorený medzi žalobkyňou a žalovaným 2/, platne neskončil v súlade s § 710 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pretože nebolo preukázané, že by bola uzatvorená dohoda o ukončení nájmu medzi nimi, ale ani že by bola podaná písomná výpoveď. Pokiaľ žalovaný 2/ uzavrel novú nájomnú zmluvu so žalovanou 1/ a následne kúpnu zmluvu, tak správne súd prvej inštancie vyvodil, že kúpna zmluva nemohla byť platne uzavretá, pretože ak nemohol vzniknúť medzi žalovanou 1/ a žalovaným 2/ platný nájomný vzťah, tak nemohlo dôjsť následne ani k uzavretiu kúpnej zmluvy. Bolo nesporné, že bez vyriešenia uvedených otázok by sa žalobkyňa nemohla domôcť následnej právnej ochrany, keďže súd prvej inštancie nepripustil zmenu jej žaloby v podobe rozšírenia, kde sa okrem toho, že sa domáhala určenia neplatnosti kúpnej zmluvy, sa snažila domôcť aj toho, že nájomný pomer medzi žalobkyňou a žalovaným 2/ trvá. Ďalej odvolací súd poukázal na to, že pokiaľ okresný súd aj posudzoval okolnosť naliehavého právneho záujmu podľa § 80 písm. c/ O.s.p., tak z dôvodov jeho rozhodnutia vyplýva, že tento bol posudzovaný v súvislosti s tým, že žalobkyňa so žalovaným 2/ uzavreli platnú nájomnú zmluvu a pokiaľ žalovaný 2/ bol vlastníkom predmetného bytu, mal povinnosť uzatvoriť zmluvu o prevode vlastníckeho práva výlučne so žalobkyňou. Ak túto povinnosť podľa zákona porušil, tak žalobkyňa nemala inú možnosť, ako sa domáhať ochrany svojho práva. Z uvedeného by teda vyplynulo, že právny záujem vo vzťahu k neplatnosti kúpnej zmluvy podľa § 80 písm. c/ O.s.p. bol posudzovaný z vyššie uvedených dôvodov.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný 2/ dovolanie s tým, že je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu ohľadne právnej otázky ne/existencie naliehavého právneho záujmu v predmetnej veci. Dovolateľ poukázal a argumentoval rozsudkami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 91/2006, 5 Cdo 60/1998, 3 Cdo 112/2004, uznesením sp. zn. 1 MCdo 8/2008. Podľa jeho názoru odvolací ani prvoinštančný súd sa pri riešení právnej otázky naliehavého právneho záujmu dôsledne nepridržiavali ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, kedy sa konštatuje, že naliehavý právny záujem sa viaže na konkrétny určovací petit a súvisí s vyriešením otázky, či sa žalobou s daným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti navrhovateľovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu. Záver súdu o ne/existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu predpokladá teda posúdenie, či podaná určovacia žaloba je procesne prípustným nástrojom ochrany práva, a či snáď spornosť neodstraňuje, len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné konanie. Ak žalobca neosvedčí svoj naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení, ide o samostatný a prvoradý dôvod pre zamietnutie žaloby. Na základe uvedeného s poukazom na ustanovenie § 449 CSP navrhol napadnuté rozhodnutie ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušiť alebo zmeniť, ak dovolací súd bude mať za to, že sám môže vo veci rozhodnúť.

4. Žalobkyňa navrhla dovolanie ako nedôvodné zamietnuť, žalovaná 1/ sa vyjadrila k dovolaniu prostredníctvom svojej advokátky, ktorá ju zastupovala v prvoinštančnom a odvolacom konaní, avšak bez plnomocenstva na zastupovanie v dovolacom konaní, preto dovolací súd na toto vyjadrenie nemohol prihliadať.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné.

6. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Prípustnosť dovolania bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP. Aj po zmene právnej úpravy civilného sporového konania, vrátane dovolacieho konania, ktorú priniesol CSP v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou, treba dovolanie naďalej považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné

postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (porovnaj napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

7. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie úspešne napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny, náležitý, právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

11. V danom prípade dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Uvádza, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

12. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu, teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou dovolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, ktorá sa odvíja od interpretácie, (napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna, ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení.

13. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú dovolacím súdom a uviesť, ako ju riešil dovolací súd, b/ vysvetliť, v čom sa riešenie právnej otázky dovolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená.

14. Polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako dovolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (1 Cdo 36/2017, 2 Cdo 5/2017, 3 Cdo 74/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017).

15. Pokiaľ procesná strana v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru dovolací súd odklonil, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach alebo predpokladoch o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli;

v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo byť neefektívne a nedosahujúce zákonom určený cieľ. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky a nekonkretizovania podstaty odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili súd prvej inštancie a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priechiaci sa nielen novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj konkrétne cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (8 Cdo 50/2017, 8 Cdo 78/2017, 8 Cdo 141/2017).

16. Dovolateľ vo svojom dovolaní po formálnej stránke právnu otázku riešenú odvolacím súdom konkretizoval tak, že ide o určenie existencie alebo neexistencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne na určení, či tu právo je alebo nie je. Uviedol (citoval) rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sa mali touto otázkou zaoberať, pričom pokiaľ ide o odklon, uviedol, že podľa jeho názoru v danej veci naliehavý právny záujem nie je, a preto táto otázka mala byť riešená v konečnom dôsledku zamietnutím žaloby. Preto z formálneho hľadiska dovolací súd kvalifikoval a vyhodnotil dovolanie ako prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

17. Následne preto dovolací súd pristúpil k obsahovej (materiálnej) stránke dovolania a skúmal, či citované rozhodnutia, ktoré majú predstavovať ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, riešia otázku naliehavého právneho záujmu a či pre posúdenie tejto veci sú právne relevantné do takej miery, že je potrebné skúmať, či v danej veci skutočne došlo alebo nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

18. Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 MCdo 8/2008 rieši otázku premlčania práva nájmu k bytu ako majetkového práva, teda pre posúdenie odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe v otázke ne/existencie naliehavého právneho záujmu na podaní určovacej žaloby nie je relevantné.

19. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 91/2006 pojednáva o otázke naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorý sa však týka situácie, ak sa práva k nehnuteľnosti dotýka ďalšia právna zmena v zmysle § 34 ods. 2 zák. č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľnosti a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon). Toto rozhodnutie rovnako dovolací súd nepovažuje za relevantné v prejednávanej veci pre posúdenie odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe. V danom prípade sa žalobkyňa nedomáhala žalobou zápisu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností a nedomáhala sa toho, že je vlastníčkou predmetného bytu, avšak domáhala sa určenia neplatnosti právneho úkonu, ktorým žalovaný 2/ ako vlastník bytu, na ktorý má žalobkyňa uzavretú nájomnú zmluvu, tento byt previedol na žalovanú 1/ absolútne neplatne, a tak znemožnil, aby si žalobkyňa ako nájomkyňa mohla v budúcnosti od žalovaného 2/ ako pôvodného vlastníka bytu, s ktorým má uzavretú nájomnú zmluvu, byt odkúpiť do vlastníctva, keď ho bude predávať.

20. Z obsahu rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 60/1998 je zrejmé, že sa týka otázky naliehavého právneho záujmu, avšak v úplne inom kontexte ako v prejednávanej veci. Podstatou uvedeného rozhodnutia tvorí záver, že „pred vydaním osvedčenia o držbe nehnuteľnosti podľa zák. č. 293/1992 Zb. má jej dotknutý vlastník (spoluvlastník) naliehavý právny záujem na podaní určovacej žaloby, že u žalovaného nie sú splnené podmienky pre vydanie tohto osvedčenia“. Toto rozhodnutie rovnako nie je relevantné v danej veci.

21. Posledné dovolateľom citované rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 112/2004 pojednáva o tom, že „naliehavý právny záujem sa teda viaže na konkrétny určovací petit (na to, čoho sa žalobca v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa žalobou s daným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu; záver súdu o ne/existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu predpokladá teda posúdenie, či podaná určovacia žaloba je procesne prípustným nástrojom ochrany jeho práva, a či snád' spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné konanie. Určovacia žaloba nie je spravidla opodstatnená najmä vtedy, ak vyriešenie určitej otázky neznamena úplné vyriešenie obsahu

spornosti daného právneho vzťahu alebo práva, alebo ak požadované určenie má povahu (len) predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je (nie je) právny vzťah alebo právo.

21.1 Podľa názoru dovolacieho súdu by toto rozhodnutie mohlo byť eventúálne jediné, ktoré by sa približovalo k riešeniu dovolateľom nastolenej právnej otázky, kedy je určovacia žaloba procesne prípustným nástrojom ochrany práva. Avšak formulácia riešenia otázky v rozhodnutí je dosť široká na to, aby sa vyvodzovali závery o odklone. Zvolená formulácia rozhodnutia však musí byť podľa názoru dovolacieho súdu dostatočne široká („...určovacia žaloba nie je spravidla opodstatnená najmä vtedy, ak...“) preto, že v praxi vždy pôjde o veľmi individuálne a konkrétne, jedinečné situácie, ktoré prinesie život, v ktorých nebude možné prísne predpísať všetky okolnosti, ktoré môžu nastať tak, aby žalobca mal na určení „naliehavý právny záujem“. Zodpovedanie tejto otázky je preto vždy v každom konkrétnom prípade jedinečné.

21.2 V predmetnej veci sa žalobkyňa ako nájomníčka bytu, o nájme ktorého má podpísanú nájomnú zmluvu s vlastníkom bytu žalovaným 2/ domáhala určenia neplatnosti právneho úkonu, a to prevodu vlastníctva k bytu zo žalovaného 2/ na žalovanú 1/, keď nedošlo k platnému skončeniu nájomnej zmluvy medzi žalobkyňou a žalovaným 2/. Preto nemohlo ani dôjsť k platnému uzavretiu novej nájomnej zmluvy medzi žalovaným 2/ a žalovanou 1/ a následnému odpredaju nehnuteľnosti žalovanej 1/. Rozhodnutia najvyššieho súdu, na ktoré poukázal žalovaný 2/ vo svojom dovolaní takto nie sú pre posúdenie odklonu od ustálenej súdnej praxe relevantné, pretože sa buď týkajú iného právneho základu veci alebo pojednávajú veľmi všeobecne o zásadách, ako skúmať otázku naliehavého právneho záujmu, čo v danom prípade neumožňuje posudzovať odklon. Prosté tvrdenie dovolateľa o tom, že nesúhlasí so záverom odvolacieho súdu, že žalobkyňa má na určení naliehavý právny záujem, lebo podľa jeho názoru ho na tomto určení nemá, nie je dostatočným zákonným dôvodom (podkladom) pre dovolací súd, aby uskutočnil meritórny prieskum.

22. Keďže dovolateľ neuviedol relevantné rozhodnutia dovolacieho súdu, od ktorých by sa odvolací súd pri rozhodovaní v danej veci odklonil, dovolací súd dovolanie podľa § 447 písm. f/ CSP odmietol, nakoľko dovolateľ nevymedzil dovolacie dôvody spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

23. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 453 ods. 3 druhá veta CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.